

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORIKH, ČETRTHIH IN SOBOTAH



Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335 — Podružnice: Ljubljana Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Nežankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaj, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialnem namenu delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.30

Štev. 141 • Maribor, torek, dne 12. decembra 1939 • Leto XIV

Narazen ali skupaj?

Skoraj tak naslov sem bral v strokovnem glasilu. Člankar pravi, da je cepljenje postala že prava manija. To se pravi, da ljudje kar nore in si izmišljajo najrazličnejše metode in inicijative ter skušajo zaradi »efekta«² združevati najrazličnejše pole mišljenja in osebe, tudi take, ki nimajo načelnega prepričanja ali ustaljene smeri, k skupnim akcijam.

Za zgled navaja člankar države z najbolj centralistično vladavino, ki svojim državljanom ne privoščijo prav nič separatističnih stremeljenj, po drugi strani pa gledajo na to, da svoje sosede čim bolj razcepijo na majhne delce, držeč se pri tem znanega gesla: divide et impera! (Deli in zapoveduj!) Ta zgled posnemajo tudi drugi in celo k nam se je zanesla ta praksa. Organizacije in društva ter zlasti tudi druge ustanove so dolgo let delale skupaj in tesno povezane, naenkrat pa začetijo potrebo osamosvojitve in pozabljajo pri tem, da gre ob tej »osamosvojitvi«² v zgubo mnogo v letih nakopičene energije in morda tudi uspehov. Začenjati morajo iznova, ne da bi vedeli, kako se bo novo delo obneslo in kakšne sadove bo obrodilo. Vse to se mi, pravi člankar, ne zdi dobro, nasprotno: človek dobi občutek, da smo skrajno neradni ljudje, da se samo igračkamo, igračkamo v časih, ko bi morali biti najbolj resni. Prav gotovo je, da nam cepljenje ne bo prineslo nič dobrega, pač pa nam utegne ogromno škodovati.

Bistvo navedenih besed velja za strokovno organizacije. Ali isto velja za delavsko socialistično gibanje.

Delavski razred je nedovršena strokovna in politična organizacija delavstva in nameščencev. Ni težko vprašanje in odgovor, ali naj te delavske vrste gredo narazen ali skupaj, ali naj tvorijo eno politično celoto in organizacijo, ali pa se naj cepijo na manjše dele in zatekajo v okrilje meščanskih strank ali raznih fantazij, ki hočejo delavstvo morda le izrabljati v svoje politične ali osebne dobičarske namene. Delavstvo mora biti samostojno in neodvisno. — Delavstvo mora živeti v rednem življenju in se v realnih razmerah združevati v svoji organizaciji ter boriti za svoj vpliv in svoje pravice.

Ta resnica je delavstvu znana. Le mi in ne ti ali jaz smo moč, pravi pesnik.

Vedeti moramo, da je delavski razred po vsem svetu mnogoštevilčen. Zemljepisne in politične razmere onemogočajo, da bi delavski razred izvedel tesno organizacijo vsega sveta. Zaradi tega je le mogoče, da se delavski razred uveljavlja v vsaki deželi, po istih načelih sicer, vendar pa po domačih razmerah. Če delavstvo vrši boj povsod za svoje pravice, je povsod napredek, povsod delavski razred zmaga s svojim socialnim in kulturnim delom. — In to je oni veliki splošni napredek delavskega razreda v boju za končni cilj.

Iz teh kratkih izvajanj je razvidno, kako potrebna je politična organizacija delavskega razreda, ki sloni na realnem življenju, in kako škodljivo je cepljenje delavskih sil z raznimi iniciativami izven socialističnih načel in izven realnih razmer predvsem doma.

Delavstvo naj se oklene socialističnega gibanja z vso ljubeznijo. Združeno delavstvo v socialistični stranki bo tudi toliko zrelo in zmogljivo, da bo enotno določalo tudi način ali taktiko svojega boja.

Ali delavstvo mora biti enotno, samostojno in neodvisno. Zakaj, kdor ruši enotnost resnega delavskega gibanja, je sovražnik delavske skupnosti.

Italija in Balkan

Sklepi velikega fašističnega sveta

V Rimu je dne 7. in 8. decembra zasedal veliki fašistični svet, ki se je bavil s položajem Italije v mednarodni politiki.

Veliki fašistični svet je odobril nevtralnost Italije v sedanji vojni, kot jo je proglasil italijanski ministrski svet dne 1. septembra. V poročilu pa se naglašajo, da to zadržanje Italije ničesar ne spremeni na zavezniških odnosih med Ita-

Kako je telmačiti zadržanje Italije?

Glede ponovno naglašene nevtralnosti Italije v sedanji vojni zatrjuje pariški tisk, da je v nemško-italijanski zavezniški pogodbi tajno določilo, ki pravi, da Italija ne bo prihitela Nemčiji na pomoč v slučaju vojne, ako bi vojna začela pred letom 1942., t. j. predno bo končala italijanska imperialna razstava. Ta člen pogodbe ni bil objavljen. Nemčija in Italija sta namreč domnevali, da bo že samo postojanje zavezniškega pakta med obema državama odstranilo nevarnost vojne oz. vplivalo na Anglijo in Francijo, da bosta za mir za vsako ce-

lijo in Nemčijo. Nadalje podčrtava poročilo, da Italijo živo zanima vse, kar bi se utegnulo pripetiti v Podonavju ali na Balkanu, ker je ne samo mejaš Balkana, ampak — po priključitvi Albanije — tudi sosesnica na Balkanskem polotoku. Kar se tiče pomorskega prometa, ga hoče ohraniti Italija na jasn način, in to zaradi svojega prestiža in svojih nespornih življenjskih potreb.

no. Ko se je videlo, da ta pakt ni imel tega učinka, je Italija neposredno pred začetkom vojne s Poljsko ponovno opozorila Berlin na to določilo. Toda v Berlinu so šli preko tega, ker so med tem sklenili dogovor s Sovjetsko Rusijo, ki bi naj po njihovem mnenju bil istotoliko vreden kot pakt z Italijo.

Izjava glede Podonavja in Balkana se smatra kot odgovor na vesti, da name-rava Rusija uveljaviti svoj prestiž v Podonavju (Madžarska) in na Balkanu. Opaženo je bilo tudi, da dela italijan-

ska diplomacija zlasti v Bukarešti s polno paro, da bi pridobila romunsko vlado za mirno odstopitev nekaterih delov ozemlja Madžarski in Bolgariji, da bi bile odstranjene poslednje zapreke za ustvaritev neke vrste podonavsko-balkanske zveze pod zaščito Italije.



Tatarescu, sedanji rumunski min. predsednik

V Parizu in Londonu je bilo tudi opaženo, da italijanski veliki fašistični svet ni protestiral proti angleško-francoski blokadi nemškega izvoza.

Na finskih bojiščih divjajo krvavi boji

v snegu in mrazu ter napol zamrzlih jezerih.

Vojni med Sovjetsko Rusijo in Finsko posveča vse svetovno časopisje večjo pozornost, kot pa vojni na zapadu. Deloma je to radi tega, ker je vojaška aktivnost na finskih bojiščih znatno večja, kot pa na zapadu. Po finskih in ruskih poročilih se vrše na finskem ozemlju, kamor so prodrle ruske čete po izbruhu vojne dne 1. decembra, krvavi boji. Posebno hudi so ti boji na Kareljski ožini (med Finskim zalivom in Ladoškim jezerom), kjer imajo Finci zgrajeno Maginotovo obrambno linijo. Tu si stojita finska in ruska armada nasproti v razmerju 40.000 : 80.000.

V vzhodni Karelji (severno od Ladoškega jezera) pritiskajo Rusi z vso silo in trdijo, da so prodrli glavno finsko obrambno linijo ob reki Uuksin in Tulama. Načrt ruskega napada je vdor v vzhodno Kareljo, da bi prišla ruska vojska na ta način za hrbet obrambni liniji, katero drže finske čete v Kareljski ožini. Kajti v vzhodni Karelji je prodor za Ruse lažji, kot pa na Kareljski ožini, kjer meri fronta samo 50 km in ni mogoče razviti operacij večjega obsega, ker se velika armada sploh ne more gibati in uveljaviti svoje premoči.

Mnogo paznje polaga rusko armadno poveljsvo na severno finsko bojišče, kjer potiskajo ruske čete Fince od obale Ledenegega morja (luka Petsamo) proti jugu in jih obenem napadajo tudi iz smeri polotoka Kola. Toda na tem bojišču vlada polarna noč, zapadel je visok sneg in pritisnil silen mraz.

Finci se bore proti silni premoči. — Rusi pa ne morejo izkoristiti vseh tehniških pripomočkov. Tanki so v teh razmerah neokretni, letala pa v snegu, megli in polarni noči tudi ne morejo vršiti svoje naloge.

Po švedskih poročilih se bori proti Fincem sedma ruska armada, t. j. 11 pehotnih in dve motorizirani diviziji pod poveljstvom bivšega carističnega častnika, sedaj generala Mereškova. Finci so se izkazali doslej kot dobri strelci, imajo izborna orožja, zlasti protitankov-

ske topove in pa velike oddelke vojske na smučeh, ki imajo važno nalogo v tej vojni. 30.000 velikih finskih jezer, ki leže eno poleg drugega, je deloma zamrznjenih, toda velike armade se po tem ledu še ne morejo kretati, zato Rusi ne morejo dovolj hitro preko teh naravnih ovir kot bi radi.

Sovjetska blokada Finske

Sovjetska vlada je proglasila blokado finske obale v Finskem in Botniškem zalivu. Finska vlada izjavlja, da blokada ne prizadene dežele, ker tudi že dosedaj ni mogla ničesar več uvažati po Baltiškem morju, odkar je začela vojna med Nemčijo in Anglijo ter Francijo.

Dobave orožja Finski

Angleži in Italijani pošiljajo Fincem letala. Te dni je priletelo nad Helsinki 30 italijanskih bombnikov. Italijanski bombniki so leteli preko Nemčije.

Švedska je odstopila Finski precej topov. Nadalje se bore v finski vojski tudi švedski prostovoljci.

Finska letala so preletela Leningrad in metala oklice ruskemu prebivalstvu, v katerih ga pozivajo, da se izreče proti vladni Molotova. Ena finska križarka je obstreljevala rusko vojno luko Kronstadt.

Neko rusko vojno poročilo omenja, da so Rusi zajeli oddelek finskih vojakov, katerim so odmrznili posamezni udi.

Poskus izkrcanja ruskih čet na finski obali

Ruska vojna mornarica je že na par mestih finske obale poskusila izkrcati čete. Doslej brez uspeha. Pač pa so ruske čete s pomočjo mornarice zasedle par finskih otokov, med njimi tudi otok Hangö. Otok so Rusi par dni bombardirali.

Poslednja ruska poročila s finskih bojišč trdijo, da so ruske čete prebile finsko obrambno črto na Kareljski oži-

ni in da so preko Ladoškega jezera prišle tudi za hrbet Fincem, ki branijo glavne utrdbе na Kareljski ožini.

Nadalje trdi rusko poročilo, da so se ruske čete izkrcale ob obali Finskega zaliva pri mestu Viborgu.

Finci pa izjavljajo, da so ruske čete uporabljale plin cianov vodik, ki se uporablja za desinfekcijo stanovanj.

Na zapadnem bojišču nič novega

Samo topniški in letalski boji.

Nemška in francoska poročila z zapadnega bojišča javljajo, da ni nobenih dogodkov. Zmerno streljanje s topovi, letalske akcije in delovanje majhnih izvidniških oddelkov. Nemško poročilo javlja, da so nemški topovi uničili šest francoskih podzemskih kavern.

Doslej uničenih 40 nemških podmornic

Ako so točna poročila iz angleškega vira, je bilo skupno s tremi podmornicami, ki so bile potopljene zadnje dni, uničenih doslej 40 nemških podmornic od skupnega števila 60, s katerimi je Nemčija razpolagala ob začetku vojne.

Pošta daje državi lepe dohodke

Državna pošta, telegraf in telefon so rentabilni.

Po uradnih podatkih so dali državi pošta, telegraf in telefon 1938 čistega dobička 171.3 milijona dinarjev. Enakega dobička v zadnjih devetih letih kakor 1938 te ustanove še niso dosegle. Dobitki so znašali 1930 161.6, 1931 115.7, 1932 116.6, 1933 129, 1934 157.6, 1935 109.1, 1936 93.5, 1937 118.9 in 1938 171.3 milijona dinarjev. — Vseh nameščencev v teh ustanovah je bilo 1938 15.240. — Pri ljubljanski poštni direkciji se je v štirih letih zvišalo za 1.8 odst. Vsak nameščenec je 1938 zaslužil državi okoli 11.000 din čistega dobička.

Gospodarska pogačanja med Nemčijo in Švedsko, ki so bila nedavno prekinjena, se bodo te dni nadaljevala v Berlinu.

Zasedanje Društva narodov

Kaj bo sklenjeno na zasedanju, ki se prične na zahtevo Finske.

Dne 11. decembra se sestane v Ženevi seja Društva narodov. Na seji bodo obravnavali finske pritožbe proti Sovjetski Rusiji, katero Finska obtožuje, da jo je napadla brez vojne napovedi in da sta obe državi članici Društva narodov, čigar statut prepoveduje, da bi se članice bojevale med seboj.

Ameriška država Argentinijska pa je stavila predlog, da se naj Sovjetsko Rusijo na podlagi finske pritožbe izključi iz Društva narodov. Za tak sklep je potrebna soglasnost vseh v Društvu narodov zastopanih držav.

Dne 11. decembra preneha biti tudi Italija član Društva narodov, ker preteče ta dan dve leti, odkar je najavila svoj izstop, v zvezi z gospodarskimi

sankcijami, ki jih je sklenilo Društvo narodov proti njej radi Abesinije. Te sankcije je tedaj izvajala tudi Rusija.



Surić, sovjetski poslanik v Parizu, ki bi moral predsedovati seji Društva narodov

Socialistične žene in ženska volilna pravica

Socialistična stranka je privzela v svoj program načelo enakopravnosti žene že ob svojem početku in to ne samo pri nas, ampak po vsem svetu. Kjerkoli so socialisti prišli v državah do političnega vpliva ali celo postali odločujoči faktorji, so pričeli uvajati žensko enakopravnost in zlasti v političnem življenju izenačili ženo z moškim na ta način, da so ji dali volilno pravico.

Tako vidimo, da je socialistično gibanje izbojevalo žensko volilno pravico v Angliji, v Nemčiji, v Avstriji, v Belgiji, na Čehoslovaškem, na Danskem, na Švedskem itd. V Franciji se je tej socialistični zahtevi zoperstavljal senat. Toda v času vlade s. Bluma, je žena postala minister, četudi žene v Franciji niso imele ne aktivne, ne pasivne volilne pravice.

V državah, v katerih so dobili besedo socialisti, so žene postale poslanke, senatorke, županje itd.

Žene v zgoraj naštetih državah so seveda vodile boj za enakopravnost predvsem v vrstah socialistične stranke, kateri so se priključile. Socialistična stranka jim je priznavala enakopravnost v svojih vrstah in socialistične žene se niso nikdar borile za svoje pravice izven okvira stranke, ampak vedno le s stranko in oporke na njo.

Kajti ne gre samo za volilno pravico žene, ampak nastaja tudi vprašanje, kaj bodo žene z volilno pravico, ako jo dosežejo. V tem pogledu bo med ženami prišlo najbrž do enakega cepljenja na razne politične stranke, kot je to slučaj pri moških. Da bi se ustanovila ženska stranka, ki bi se borila za nadvlado v državi, oz. nad moškimi, kakor so to nekoč propagirale angleške sufražetke, ni mogoče misliti. Tudi žene so ločene med seboj, ker so razredno opredeljene.

Zadnji čas se večkrat postavlja vprašanje ženske volilne pravice, ki je brez dvoma tudi pri nas aktualno, in vrše se glede tega tudi shodi, ki jih pa sklicujejo ženske organizacije, katere sploh niso politične stranke, dasi je vprašanje ženske volilne pravice najbolj očitno politično vprašanje.

Socialistične žene so članice Socialistične stranke, v kateri imajo vse pravice in dolžnosti, kot moški.

Niso vse žene enake. Socialistične žene je najvažnejše gospodarska osvoboditev i žene i ljudi, ker brez tega osvobodjenja tudi ni političnega osvobodjenja. Zato socialistične žene lahko samo sodelujejo pri akcijah za točno dogovorjene zahteve, kot strankina celota.

Ženska volilna pravica se more pridobiti samo s političnim bojem s pomočjo političnih strank. Zato naj se žene priključijo političnim strankam, kakor to odgovarja njihovim težnjam, in potom strank uveljavijo svoje zahteve.

Boj socialistične žene je boj za zmago socializma, t. j. ureditve družbe na podlagi enakopravnosti in svobode, v kateri ne bo mogoče nobeno izkoriščanje. Ta načela morajo zmagati in veljati ne samo za žene, ampak za vse.

Vse to pa je mogoče doseči le z bojem rano ob rami z moškim v okviru Socialistične stranke.

To je stališče socialističnih žen ne samo v Sloveniji, ampak tudi v vsej državi in lahko trdimo, tudi po vsem svetu.

Torej, delavske žene v Socialistično stranko!

Ženska shoda sta se vršila dne 10. t. m. v Ljubljani in Mariboru. Na shodih so zahtevale ženske volilno pravico in enakopravnost. V Ljubljani je bila glavna referentinja Angela Vodecova, v Mariboru pa ga. Minka Govekarjeva iz Ljubljane. Kot govornica je nastopila tudi s. Černečeva s Pobrežja.

Radi navijanja cen je bilo v Sloveniji obsojenih pet oseb. Obsodbe je izrekla upravna oblast in znašajo kazni od 50 do 100 din.

Pšenico, ki jo pošilja »Prizad« v Italijo, še vedno tvorijo na parnike v Splitu.

Popolno ukinitve privatnega avtomobilskega prometa nameravajo uvesti za vso državo radi pomanjkanja bencina.

Doma in po svetu

Zadnji čas se je mnogo pisalo in govorilo o volivah v narodno skupščino. Objavljen je bil tudi že načrt novega volilnega zakona, o katerem bo sklepala vlada v teku tega tedna.

Beograjska »Politika« o preurejevanju države. V daljšem članku razmotriva beograjska »Politika« o daljnji preureditvi države in pravi: Sporazum od 26. avgusta uvaža poleg onega dela, ki se nanaša na ustanovitev banovine Hrvaške, sporazumevanje Srbov, Hrvatov in Slovencev kot podlago reševanja vseh državnih vprašanj. In zato se bodo morala vsa vprašanja, ki se nanašajo na nadaljnjo preureditev države, v kolikor se tičejo celote, reševati sporazumno z dr. Mačkom kot predstavnikom Hrvatov.

Veliko zborovanje Socialistične stranke je bilo dne 3. decembra v Beogradu, da katerem sta govorila ss. dr. Živko Topalović in Krekić. Na zborovanju so bile postavljene zahteve po ureditvi gospodarstva, da se prepreči splošna zmeda, čije posledice je med drugim tudi današnja draginja. S. Topalović je zlasti poudarjal potrebo svobode političnih strank, da se omogoči grupiranje državljanov na točno začrtanih programih o notranji ureditvi države in političnem ter socialnem redu v njej. Socialisti so za sodelovanje v akcijski skupnosti z onimi skupinami, ki so za popoln narodni sporazum, za politično demokracijo in parlamentarno vladavino ter socialno pravičnost in napredek.

Obnova socialistične stranke v Vojvodini. V Vojvodini je bil dne 3. decembra t. l. v Novem Sadu sestanek delegatov Socialistične stranke, ki je dočel, da stranka nadaljuje z delom, katero je bilo prekinjeno l. 1929, ob proglasitvi diktature. V novi odbor stranke so bili izvoljeni: Djura Hadnadjev, Anton Rozmajer, Jovan Jeglič, Anton Juršić, Bela Kiš, Franja Sokup ter Luka Milojević iz Novega Sada, nadalje Franja Knip z Velike Kikinde, Kozar iz Sente, Anton Beretić iz Sombora, Franc Tistingier iz Apatina. V nadzorstvu pa so: Gal in Lovro Čaup iz Novega Sada, Mitar Tutić iz Iriga, Djura Koska iz Indije in Djura Kozma iz Subotice. S tem je formiran pokrajinski odbor Socialistične stranke za Vojvodino. Konferenca je odobrila tudi vse dosedanje sklepe glavnega strankinega odbora.

Ob priliki 13-letnice Pašičeve smrti so prisostvovali zadušnici zastopniki JRZ in JNS v Beogradu.

Tridesetletnica Friedjungovega procesa. Dne 9. decembra je minulo 30 let od znanega Friedjungovega procesa na Dunaju, v katerem so bili obtoženi tedanji voditelji srbo-hrvatske koalicije vlezidajce. V procesu je nastopil tedanji univerzitetni profesor in poznejši predsednik CSR Masaryk, ki je dokazal, da so Friedjungovi dokumenti navaden falzifikat.

Župani avtonomnih mest v Sloveniji se posvetojujejo. Dne 12. decembra s sestanejo v Celju župani iz Ljubljane, Maribora, Celja in Ptuj na skupno konferenco. Razpravljali bodo o vprašanju nabave zalog živil, gradnje zaklonskih in uspešnih ukrepov proti druginji.

V Beogradu je umrl s. Zdravko Todorović, po poklicu pravnik, ki je bil eden izmed najmlajših pobornikov socialističnega gibanja v Beogradu neposredno pred vojno. Po vojni je ostal zvest socialističnemu gibanju in se mnogo udeleževal kot predavatelj in socialistični učitelj v socialistični kulturni organizaciji.

Za zimsko pomoč bednim v Dravski banovini je vlada odobrila 300.000 dinarjev. Podpore iz tega fonda bo delila banska uprava.

Knez Thurn Taxis dobi 35 milijonov dinarjev od naše države. Knezu Thurn Taxisu, ki je inozemski državljani, je naša država po prevratu zaplenila 20.000 hektarjev gozdov in 10.000 hektarjev njiv in travnikov obsegaajoče posestvo v Gorskem Kotariu. Knez je tožil in pravdo dobil. Država bi mu morala samo za v njegovih gozdovih posekan les za železniške prage plačati 40 milijonov dinarjev. Sedaj se je z njim poravnala. Knez odstopi državi 13.000 hektarjev gozdov in 10.000 hektarjev travnikov in njiv, namestu iztoženih 40 milijonov dinarjev pa mu bo država plačala samo 35 milijonov dinarjev v osmih letih.

Zagrebski delavci pri zimskih javnih delih, ki se smatrajo kot zimska pomoč in delajo delavci po nekaj dni ob zaslužku din 32 na dan, so zagrozili s stavko. Delavci so se pritožili v pondeljek pri šefu borze dela in zahtevali din 40 plače na dan. Na intervencijo borze dela je občina takoj zvišala dnino na din 36 ter obljubila čim daljšo zaposlitev. Delavci bodo delali najmanj štiri tedne po pet dni. Zagrebškim listom se zdi grožnja čudna, ker je zaposlitev le zimska pomoč.

21.000 ton surove naftne bomo uvozili iz Rumunije. Iz nafte bodo domače rafinerije pridobile 4500 ton čistega bencina.

Radij velika nevarnost v slučaju vojne. Radij, ki ga z velikim uspehom uporabljajo za zdravljenje raka, pomeni v vojni lahko veličansko nevarnost za okolico. Angleški znanstveniki so dognali, da utegne en gram radija, ki ga raznese eksplozija bombe, usmrtiti 100 tisoč oseb. Zato so radij londonskih bolnišnic, ki ga cenijo na 175.000 dolarjev, zakopali 15 m globoko pod strugo reke Temze.

ČESKA
10 visokih šol zaprtih. Vsled odloka protektorja von Neuratha o zaprtju vseh čeških visokih šol za 3 leta, je prestal pouk na: 2 univerzah, 2 tehnikah, 2 svobodnih visokih šolah in 4 drugih višjih šolah.

Aretacija na kliniki. Amsterdamski »Het Volk« javlja, da se nahaja med aretiranimi profesorji tudi slavni kirurg dr. Jirasek, katerega so prijeli na kliniki med delom. Ista številka »Het Volk« javlja, da je prišla Gestapo v Narodni muzej ter zaplenila mnogo dokumentov.

Čehi in židi. Čsl. Boje poročajo, da so o priliki izgonu 1200 židov iz Moravske Ostrave spremlili Čehi žide na kolodvor, jim nanosili v vlak živil in drugih potrebščin. Podobno so izkazovali Čehi svoje človekoljubne čute napram židom tudi po drugih mestih. Vsak žid mora prispevati iz svojega premoženja v ta fond in predložijo židovske cerkvene občine oblasti dnevno izkaze o vplačilu tega denarja. Židi v Moravski Ostravi so bili pozvani, da se prostovoljno javijo za selitev v Poljsko in jim je bilo v to svrhu dovoljeno vzeti s seboj zimsko suknjo, 2 para perila, za 3 dni prehrano, posebne dokumente in 3 tisoč kron gotovine. Žene z otroci so lahko začasno še ostale v Moravski Ostravi.

»Unsere Wehrmacht im Protektorat.« Pod gornjim naslovom je začela ta teden izdajati nemška armada poseben časopis za vojake na Češkem. Uvodnike sta napisala protektor Neurath in general Friderici, ki je označil kot program časopisa posredovanje nemške kulturne tvorbe na Češkem in na Moravi v besedah in slikah.

Zane Grey:

43

Mož iz gozda

Kratko nato so dospeli do širokega pasu živalskih odpadkov, na katerem so se poznali brezštevilni odtisi majhnih parkljev. To je bila torej sled ovčje črede, po kateri je Roy priporočil, da je treba jezdit. Jahali so po tej sledi kakšne dve do tri milje daleč in ko so končno dospeli do neke sivozelene doline, so zagledali pred seboj ogromno ovčjo čredo.

Vsenaokoli se je razlegel meket in blejanje ter širil duh po ovcah; poleg tega je bilo slišati nežen trušč, ki so ga povzročale živali s svojimi parkeljčki. Čreda je bila strnjena, zavzemala je več akrov površine in se pomikala naglo se pasoč dalje. S čredo so bili trije pastirji na konjih in več natovorjenih oslov. Dale se je spustil z enim izmed Mehikancev v razgovor, mu stisnil nekaj v roko in pri tem kazal nekam proti severu in vzdolž po sledi, ki jo je puščala čreda za seboj. Mehikanec se je režal, da so se mu raztegnila usta od enega ušesa do drugega in Helen je vjela na uho njegovo nagli »Si, señor! Gracias señor!« Ljubko je bilo gledati čredo ovac, ki je kakor nagubana, volnena reka, sivo in rjavo pobarvana polzela vedno naprej in naprej, in v kateri je bil le tu in tam kak črn madež. Živali so šle po neki stezi, preko nižave. Dale je zavil na to stezo in se spustil v še nekoliko hitrejši dir.

Kmalu nato so se dvignili oblaki in se razmaknili, da je bilo videti kos modrega neba in sončno svetlobo. Toda na to spremembo vremena se ni bilo zaneesti. Veter je postal jačji. Ogromni, črni oblaki so se pripodili z gorskih vrhov navzdol, prinašajoč obilen dež, ki se je bližal kot naglo pomikajoča se stena. Skoro je zajel tudi begunce.

S sklonjeno glavo je jezdila Helen dalje v mrzlem, sivem dežju, ki ga je veter zanašal v njo skoro vodoravno; zdelo se ji je kot da jezdijo že celo večnost. Končno je nalive ponehal, za njim je ostala fina megla. Temni oblaki so se podili nizko po nebu, zakrivali pogorje in dali sivi, mokri ravnini pust izgled. Helen je imela tako mokre noge in kolena, kot da bi bila brodila po vodi. In vrhu tega jo je še zeblo. Tudi njene rokavice niso bile primerne za dež, kajti bile so skozi in skozi premočene. Mraz jo je vjedal v prste, da je morala roki skleniti. Ranger pa je to napačno razumel in smatral, da mora dirjati še nekoliko hitreje, to pa je bilo za Helen še hujše kot najhujši mraz.

Potem je videla novo, črno mnogoto podečih se oblakov, iz katerih se je vsipal dež, vmes pa so se pokazali beli pasovi. Sneg! Veter je sedaj postal oster, da je kar rezalo. Helenino telo je sicer ostalo toplo, zato pa so njeni udje in ušesa strašno trpeli. Jezno je pogledala naprej. Zaman, morala je dalje. Dale in Roy ste čepela sključena na sedlih, najbrž docela premočena, kajti na sebi nista imela nobenega za mokroto nepropustnega plašča. Bo jima je sledila tesno za petami in bilo je očitno, da je zeblo tudi njo.

Ta drugi vihar ni bil tako hud kot prvi, ker je prinesel manj dežja. Toda ledeno mrzla ostrina vetra je prodiral do kosti. Dež je padal celo uro, med tem pa so dirjali konji dalje, dirjali in dirjali. Zopet se je ploha hrumeč oddaljila, fina megla je zavela okoli njih, oblaki so se dvignili, se razmaknili, pa zopet zgrnili in zgostili, in zopet je pričel razsajati vihar. Sedaj pa je pričela padati toča. Toča je tolkla Helen po vratu in licih, nekaj časa je bila tako gosta in padala s tako silo po njenem hrbtu, da se je bala, da se ne bo mogla več držati pokoncu. Gola tla so bila pokrita s svetlikajočo se odejo ledenih zrn.

Tako se je podil vihar za viharjem nad Helenino glavo. Njene noge so bile brez občutka in so jo nehale boleti. Zato pa jo je mučila bolečina v prstih, ker je neprestano poskušala, da bi si jih s trenjem ogrela in spravila kri v tek. Sedaj jo je zbadał mrzli veter po vsem telesu, kot bi jo zbadał z noži. Sama se je čudila svoji vztrajnosti; več kot enkrat se ji je vtihotapila misel, da ne bo mogla več dalje. Še nikdar ni doživela takega mraza. Kljub temu je Helen vzdržala in vse te dolge ure skrbno pazila na pot; ako bi morala še kdaj po tej stezi nazaj, bi jo gotovo spoznala. Moralo je biti najbrž že zelo pozno popoldne, ko sta Dale in Roy zavila v ogromno korito, čigar dno je pokrivalo z bičevjem preraslo jezero. Jezdili so ob obali jezera in konji so brodili do kolen v vodi. Žerjavi in čaplje so bežale s težkimi zamahi svojih peroti, skupine rac so naglo odplavale na nasprotni breg. Onostran te zemeljske vsedline se je pobočje začelo nenadoma dvigati; gole skale so obkrožale rob najvišje vzpetine in znova se je pokazal temen rob gozda.

Koliko milj! se je vprašala Helen potihoma. Zdele so se ji tako številne in dolge kot ure. Končno pa, v trenutku, ko se je vtila nova silna ploha, so dosegli borov gozd. Toda drevesa so rastla daleč narazen in nudila le malo zavetja pred viharjem.

Helen je sedela v sedlu kot mrtva. Vsakokrat, kadar je Ranger pospešil svoj korak ali preskočil kakšen jarek, se je oprijela za sedelno glavič, da ni padla raz sedla. Duša ji je bila polna gorja in trdovratno se ji je vsiljevala misel, zakaj le je odšla z doma in se podala proti zapadu? Njena skrb za Bo je bila pozabljena. Kljub temu si je zapomnila vsako izrazito spremenbo tal, skoro kot fotografično.

(Dalje prihodnj.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

DRAGINJA RAZBURJA DUHOVE

V sedanjem času se sliši po rudarskih revirih samo dvoje: Koliko so narasle cene življenjskim potrebščinam in kaj se je proti temu ukrenilo. Rudarske strokovne organizacije so imele po revirjih že shode in posvetovanja. Obiski shodov so bili rekordni, ker ima pač vsak želedec. Mnenja so pa različna in različni so tudi predlogi za reševanje draginjskega problema. To je tudi razumljivo, saj je draginjski problem sedaj — po obliki in obsegu — v prvem štadiju. Treba je združiti različna mnenja v eno celoto, to bo šele predstavljalo osnovo za reševanje tega vprašanja tako za delavstvo, za trgovstvo in za celotno narodno gospodarstvo v državi.

Delavec naj ne bo črnogled, a naj se ne udaja varljivi miselnosti, da bodo že prve akcije delavskih zastopstev odstranile moreči pojav naraščanja draginje. Tudi v času gospodarske krize v letih 1930 do 1936 so se vršili poskusi na levo in desno. Tudi tedaj se je postopalo na isti način, kakor to naredi zdravnik pri trpečem bolniku: Bolnik ne ozdravi takoj, toda olajša se mu bolečina.

Draginja nas tišči. Organizirano delavsko gibanje bo moralo nastopiti proti nezdravim pojavom v gospodarstvu, ako naj se prepreči neprestano nalaganje novih bremen na rame tistih, ki žive od dela svojih rok ali uma.

Onim krogom, ki vedno veliko zahtevajo, pa malo store, svetujemo, da naj kar nastopijo, kjer mislijo da je treba; zastopniki organiziranega delavstva bodo napravili, kar je mogoče, ako bodo tisti ljudje, ki veliko govore, dosegli tudi nemogoče, nam bo tudi prav.

F. P.

LAŠKO

Nesocialno postopanje z vajenci

Dandanes živimo v zelo žalostnih časih in za nekatere reževe je življenje en sam hladen dih. Naša država je v velikem pomanjkanju in do neke mere je to posledica vojne. Poznamo veletrgovca, pri katerem garajo vajenci skoro do onemoglosti. Ves dan hodijo, nosijo, vozijo, prelagajo, vzdigujejo, a morajo poleg ostalih del še zvečer ob 8. uri in še kasneje zbijati za boje za jabolka itd. Nekateri trgovci kupujejo od kmetov poceni železniške prage, prodajajo jih pa za masten dobiček. Zakaj ne bi država kupovala prage od kmetov direktno, ki bi prišli do boljše cene, država pa bi imela manjše izdatke. Isto je seveda z jabolkami, senom in drugimi izdelki. Potem se res ne moremo čuditi, ko čitamo v časopisju, da je neki trgovec kupil sedaj eno hišo, drugi mesec drugo, da si zgradi tovarno, kupuje stara skladišča, posestva itd. Svojim snaham in omoženim hčeram nudi brezplačno stanovanje in hrano. Kako pa so podrejeni plačani, o tem seveda ni vredno govoriti. Baš taki ljudje se najbolj trkajo na prsa, kako so nacionalni. Pri nekem mizarjem mojstru vidimo pomočnika, ki prenaša trgovsko blago, kar sploh ni delo njegove službe. Ta mojster ima namreč tudi trgovino z vajenki in poslovdodjo. Mnogo vajencev tudi ne poseja redno obrtne šole, ker jih gospodarji zadržujejo doma pri raznih delih. Večkrat vidimo vajence, ki opravljajo povsem druga dela kakor pa ono, za kar se uče. Ali ni njih pouk prva neobhodna življenjska potreba? Tudi zapiranje trgovin in obratovalnic bi morala oblastva strožje kontrolirati. Ponekod čisto vidimo grobe kršitve. Sploh bi morali zastopniki inspekcije dela pregledati tudi spalnice vajencev, njih oskrbo, prijave bolniški blaginji, delovni čas itd. Tudi moramo opozoriti nekatere trgovce in mojstre, da vajenci niso živali, nad katerimi bi kdo venomer kričal, jih psoval z grdimi priimki, jih celo klofotal in kako drugače stresal jezo nad njimi. Poleg dela jim je potreben dovoljni počitek, dobra hrana in topla obleka, pa tudi lepa beseda in pravi nauk. — V mladini je bodočnost naroda. Imamo tudi žalostne slučaje, da vajenec zaman išče zdravniške pomoči. Za danes objavljamo dva slučaja: Mojster Kl. je imel vajenca, ki je strašno trpel radi zobobola. Zdravnik dr. Č. mu je izjavil, da naj prej prinese potrdilo od OUZD, potem mu bo šele izdrl zob. Tako je vajenec trpel bolečine več dni. Mojster N. je poslal vajenka radi bolečini v vratu tudi k dr. Č., ki jo je pa odpravil, da je v takih časih na razpolago samo, če je smrten slučaj.

SEVNICA OB SAVI

V tovarni »Jugotania« so dobili vsi delavci povišano plačo zaradi naraščajoče draginje. — Dne 14. decembra je g. šef potom delavskih zaupnikov izjavil, da se je odločil vsled naraščajoče draginje povišati plačo vsem delavcem na uro za 50 para, t. j. 4 din dnevno. — Delavstvo je bilo iznenadeno, da je g. šef sam pokazal toliko uvidenosti napram delavstvu. Zato se mu tem potom še enkrat najlepše zahvaljuje, obenem pa tudi vsem drugim, ki so pripomogli do uspeha v tej akciji. — Istočasno pa želi, da bi pri morebitnem nadaljnjem naraščanju draginje bilo deležno tudi novega povišanja mezd in da bi šlo tudi takrat tako gladko, kakor to pot. Spričo dejstva, da je povišanje stopilo v veljavo šele s 15. novembrom, dočim je draginja naraščala že od septembra naprej, upa delavstvo, da bo tovarna to upoštevala pri izplačilu božičnice.

Tudi parna žaga je svojim delavcem povišala mezde za 30 para na uro. Samo dve podjetji v Sevnici sta vsaj delno upoštevali naraščanje draginje, ostali kapitalistom je brezmejna draginja kakor lanski sneg. Vemo pa, da jim ravno sedaj rastejo milijončki, dočim delavstvo strada.

MARIBOR

Organizirano delavstvo in boj proti draginji

Veliko zborovanje mariborskega delavstva

Vnodeljo, dne 10. decembra se je vršilo v dvorani »Sokolskega doma« veliko zborovanje mariborskega delavstva, ki so ga sklicale tri organizacije in sicer: Zedinjena delavska strokovna zveza Jugoslavije, Narodno strokovna zveza in Jugoslovanska strokovna zveza. Zborovanje je bilo sklicano v znamenju protesta proti naraščajoči draginji in zlim posledicam, ki jih ima ta pojav za delavstvo in nameščenstvo, katero živi od svojih mezd in zaslužkov. S tem v zvezi je bila na zborovanju postavljena zahteva po izboljšanju mezd in plač, obenem z zahtevo po zboljšanju socialne zaščite in točnem izvajanju obstoječih socialno zaščitnih zakonov.

Kot prvi govornik je nastopil v imenu Strojarske komisije s. Stanko Vidovič, ki se je pečal z vprašanjem naraščanja draginje, za kar je v prvi vrsti odgovorna pešiča spekulativov. Ker so dosedanje ukrepi proti preprečenju spekulacij ostali brez uspeha, preostane delavstvu samo eno edino sredstvo, da zahteva porast draginji primerno povišanje mezd. Govornik se je v glavnem priključil zahtevam, ki so jih postavile svobodne strokovne organizacije povodom ankete na bankski upravi dne 5. decembra in ki smo jih objavili v »Delavski Politiki« od 7. decembra. Zlasti je podčrtal zahtevo zvišanja minimalnih mezd, ker so dosedanje mezde o uredbi o minimalnih mezdah nezadostne. Njegova izvajanja so zborovalci večkrat prekinili z živahnimi odbrava-

njem, zlasti pa je bil v ospredju vprašanje, da bi se je obširno pečal z razmerami v delavskih socialnih ustanovah, predvsem v Delavskih zbornicah. Postavil je zahtevo, da se vrnejo Delavske zbornice delavstvu, ki jih tudi vzdržuje s svojimi prispevki.

Kot tretji je govoril tov. Pistotnik, strokovni tajnik JSZ. V svojih izjavah se je omejil na kritiko izvajanja socialne zakonodaje. Zlasti so potrebni večje zaščite delavski zaupniki. Zaščita delavskih zaupnikov bi morala biti vezana na kazni zapora za tistega, kdor bi to zaščito prekršil. Korenito spremembe so po mnenju govornika potrebne tudi v delavskem zavarovanju za bolezen, da bo bolan delavec vselej deležen potrebne zdravniške pomoči. Starostno zavarovanje pa, da bo urejeno tako, da ga bo delavec deležen.

Potem je tajnik staybincev Hrovat govoril o posredovanju oblasti v rezdnih sporih in tozadevnih določilih uredbe o minimalnih mezdah.

H koncu je bila prečitana resolucija o zgoraj omenjenih zahtevah, katero so zborovalci soglasno in z odobravanjem sprejeli. S pozivom, da se delavstvo organizira v svobodnih strokovnih organizacijah je potem s. Zidanšek, kot predsednik zborovanja, zaključil protestni shod.

LJUBLJANA

Celokupni denarni uspeh protituberkuloznega tedna v Sloveniji znaša din 86.000. V tem znesku sta vračunana izkupiček za prodano propagandno gradivo in prostovoljni prispevki. Zveza protituberkuloznih lig se zahvaljuje vsem, ki so prispevali k uspehu.

HRASTNIK

Rudarji so zopet zborovali! Dne 4. decembra se je vršilo v dvorani Konzumnega društva rudarsko zborovanje, ki ga je sklicalo načelstvo II. skupine rudarske zadruga. Poročal je s. Pliberšek, ki je obrazložil navzočim ukrepe, ki so podvzeti v svrhu zvišanja rudarskih plač, kar je spričo še naraščajoče draginje več kot upravičeno. — Zborovanje je bilo zelo dobro obiskano ter je izzvenelo v enodusen sklep, da je treba vprašanje mezd rešiti tako, da se bodo ob vsakem dvigu ali padcu draginje avtomatično regulirale. Vsekakor pa je želeli čimprej razprav s strani TPD in s predstavniki delavskih organizacij. Upati je, da bo uspeh tak, kot je času in potrebam primeren.

Organiziran rudar.

Miklavževanje. V torek, dne 5. t. m. je priredila ženska organizacija »Slovenska družina« v dvorani Konzumnega društva Miklavžev večer. Pri tej priliki je bilo obdarovanih mnogo delavskih otrok. Za otroška darila je prispevalo deloma društvo samo, nekaj daril pa so nabrale članice pri trgovcih in drugod. Na sporedu je bilo še predvajanje otroške igrice »Lola«, ki je bila prav pristrčno podana.

KOČEVJE

Zopet ni prišlo do prodaje. Dne 6. decembra dopoldne je bila pri tukajšnjem okrajnem sodišču že četrta dražba tekstilne tovarne, ki jo ima sedaj v najemu neka družba »Slavoteks«. Tovarna je imela že različna imena, nazadnje so jo imenovali »Triglav«. Torej sama lepa nacionalna imena. Tudi tokrat ni prišlo do prodaje, ker ni bilo kupca. Delavstvo je poparjeno, sprejelo to novico. Upalo je, da bo prišla tovarna v solidne roke, ki bodo napravile red in izčrpalo kapaciteto velikega obrata. Delalo bi lahko okrog 800 delavcev, sedaj jih je pa komaj kakih 80. O razmerah v tem obratu smo že pisali mi in drugo časopisje. Zname so daleč okrog po Sloveniji. Ob priliki bomo še marsikaj spravili na dan.

Čisto malo resnice. Naše zavedno delavstvo in funkcionarje je sram, da prihaja med kočevski proletarijat tako malo knjig Cankarjeve družbe. Za vse je časa in denarja, za lastno izpopolnjevanje ni ne enega ne drugega. Na koristno predavanje pridejo nekateri tekstilci in lesni delavci, rudarjev skoraj ni. Na proslavi sv. Barbare pa je bila ogromna dvorana nabito polna in dobiček je znašal več tisočakov. — Marsikaj pač ni v redu na vrhovih in spodaj. To velja brez ozira na levo in desno.

Kočevski »Slovenec« Naš »narodnoobrambni« listič še vedno lazi na dan. Trikrat na mesec prodaja svojo revščino po Kočevskem. Iz vsega njegovega pisanja je razvidno, da mu je glavni namen opevanje »časti in slave« gospoda iz Dolenje vasi. To hvalisanje postaja včasih že vsiljivo do uganobnosti. Na razprave o socialnih problemih Kočevske zaman čakamo. V tem oziru lahko list poda roko svojemu nemškemu tovarišu.

MEŽICA

Delavski zadrugarji se posvetujejo radi draginje. Dne 3. decembra t. l. se je vršil pri Toffu članski sestanek Konzumnega društva za Meziško dolino, ki ga je sklical krajevni odbor. Poročal je zadr. Topolovec iz Prevalj. Sestanek je bil sklican na željo članstva radi podražitve življenjskih potrebščin. Cene hitro naraščajo in to najbolj potrebni delavski hrani: kot moki, masti in olju. Najbolj se je podražilo olje in to kar za 50 odst. od din 12 na din 18. Pa ne po krivdi zadruga, kakor si to nekateri člani mislijo in kritizirajo. Tudi drugih je več takšnih, ki kritizirajo čez delavsko zadrugo, dasi niti člani niso. Kdor še ne ve, kje je krivda, da cene naraščajo, mu ni pomoči. Tistim pa, ki čez svoje lastno delavsko zadrugo kritizirajo in jo blatijo, svetujemo, da se naj raje svoje zadruga bolj oklenejo in ji dajo to, kar ji dati morajo, t. j. da svoje potreščine, ki jih kupujejo, tudi, ako le mogoče, sproti plačajo, ker zadruga rabi denar. Dandanes se na up ne dobi nič. Le takrat ako bo zadruga imela dovolj gotovine, bo mogla svojim članom nuditi boljše ugodnosti. Dobra je kritika, ako je stvarna, ne pa neutemeljena, ki je celo škodljiva za delavstvo. Priporočamo se tistim, ki ne vedo kdaj in kje je kritika umestna, da si naroče delavski časopis »Delavsko Politiko«, pa bodo vedeli, odkod prihaja zlo. Seveda jim priporočamo, da vrše proti »Delavski Politiki« svoje obveznosti bolj točno, kot proti zadrugi. Din 10 mesečno za svoj list ni veliko. Nadalje je nujno, da vsak postane član svoje svobodne strokovne in kulturne organizacije. Le na ta način si bo delavstvo pridobilo pravo izobrazbo in zaščito. Potem bo izostala marsikatera nepotrebná kritika. Današnji čas ni za slepomišljenje in za neumestno kritiko, zato so časi prenesni. Potrebno je le, da se delavstvo izobražuje in družijo, da postavi svoje močne postojanke. Ker le s tem bo šlo boljši bodočnosti naproti. Zatorej, proč z omahljivostjo, slepomišljenjem in nezavednostjo, da ne zabredemo nazaj v stari vek! Ker čaka nas še mnogo požrtvovalnega dela. Družnost! — Zavedni delavec.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svoje dolžnosti!

Zboljšanje položaja železničarjev in mestnih delavcev. Te dni so namreč o tem vprašanju razpravljale krajevne organizacije JRZ v Mariboru. Po poročilu »Slovenca« so ugotovili, da se je radi naglo naraščajoče draginje gmotni položaj vseh slojev delavcev, nameščencev, malih trgovcev in obrtnikov tako poslabšal, da je njih obstoj ogrožen. Ravno od teh slojev pa so se v zadnjih letih terjale največje žrtve itd.

Telefonske in brzojavne zveze z inozemstvom. Odkar je bil zadnjič prekinjen telefonski in telegrafski promet z Nemčijo, je telefonskim naročnikom v našem mestu nemogoče dobiti zvezo z Gradcem ali sploh z mesti onostran meje. Kajti direktna telefonska zveza med Gradcem in Mariborom ne obstoja več, ampak gredo vsi telefonski pogovori preko Zagreba, telegrami pa preko Zagreba ali Ljubljane. Ker pa je telefonska proga med Mariborom in Zagrebom preobremenjena s tuzemskimi pogovori, je zveza z inozemstvom praktično sploh nemogoča. Tu ne pomaga nič, ako naroči telefonski naročnik nujen pogovor. V smrtnih slučajih so take razmere neprijetne in to toliko bolj, ker tudi pisemska pošta ne funkcijonira. Naša pošta sicer odpremlja pisemske pošiljke s prvimi vlaki naprej, toda potem obleže onostran meje, ker je, odkar je vojna, v Nemčiji uvedena cenzura.

Dvajsetletnica »Študijske knjižnice«. Te dni je minulo dvajset let od ustanovitve mariborske študijske knjižnice, ki je danes najbolj moderno urejena in najbogatejša knjižnica v našem mestu.

Okrog tisoč vzorcev brez vrednosti odpremi dnevno mariborska pošta preko meje. V pošiljkah so raznovrstne jestvine, ki jih Mariborčani pošiljajo svojcem preko meje.

Zaključek letošnjega protituberkuloznega tedna v Mariboru izkazuje din 37.769 dohodkov. Vsem, ki so v znatni meri pripomogli k uspehu in žrtvovali v plemenit namen, se Protituberkulozna liga najiskreneje zahvaljuje.

CELJE

Celjski delavci in nameščenci

zahtevajo znižanje cen življskim potrebščinam ali zvišanje plač

Na iniciativno podružnice ZPNJ. so vse svobodne strokovne organizacije delavcev in nameščencev v Celju sklicale velik protidraginjski shod, kateri se je vršil preteklo nedeljo v veliki dvorani »Narodnega doma«, ki je bila z galerijo vred natlačeno polna.

Ob določeni uri je shod otvoril predsednik podružnice ZPNJ tov. Pišrovce. O vzrokih in posledicah naraščajoče draginje je govoril s. Golmajer iz Ljubljane, ki je v daljšem in s številkami podkrepjenem govoru orisal današnje stanje, v katerem žive delavci in nameščenci ter navedel potrebne ukrepe, da se to stanje zboljša. Njegova izvajanja so bila večkrat prekinjena z burnim odobravanjem.

V imenu Krajevnega medstrokovnega odbora je govoril s. Vodopivec, ki je v lepih in prepričevalnih besedah pokazal pota, po katerih mora delavstvo hoditi, ako si hoče svoj položaj zboljšati, predvsem po potrebo močne strokovne organizacije, izobrazbe in solidarnosti. Žal, da je moral njegova izvajanja prekiniti.

Za Jugoslovansko strokovno zvezo je govoril tov. Jurač, ki je v zbranih besedah pojasnjeval potrebe delavcev v mestih in na deželi, ter utemeljeval potrebo eksistenčnega minimuma za vse delavce in nameščence. Za lepa izvajanja je bil deležen splošnega priznanja in odobravanja.

Ko zadnji govornik je nastopil s. Petejan iz Maribora, ki je v daljšem govoru pojasnjeval zahteve navedene v resoluciji ter z dokazi utemeljil upravičenost teh zahtev. Njegova

izvajanja so bila večkrat prekinjena z velikim odobravanjem.

Po končanih referatih je govoril še eden izmed poslušalcev, na kar je predsednik dal na glasovanje resolucijo, katera je bila soglasno in z odobravanjem sprejeta, na kar je s kratkim govorom zaključil to veliko protidraginjsko manifestacijo, katera je pokazala borbeno voljo celjskega delavstva za zboljšanje sedanjega neznoznega stanja.

Celjski delavci in nameščenci so spregovorili in jasno povedali svoje zahteve. Sedaj imajo besedo odgovorni činitelji.

Mislil o socializmu in patrijotizmu

prvaka italijanske socialistične stranke Filipa Turatija

iz dobe pred 15. leti:

»Kakršnokoli je pleme, kakršnokoli je jezik, ki ga govori, kakršnokoli so običaji, če ni svobode, je ta zemlja kolonija, vladana od tuja.«

»Socializem bo živel zato, ker je sam življenje, živel bo zato, ker ni nobenega življenja brez socializma, ker je sam v resnici svetoven pojav.«

Kotiček sodružic

Milica Stupan:

Delavske kuhinje

(Nadaljevanje.)

Goveja juha z ješprenjčkom

Meso in vse drugo vzamemo v isti množini kakor pri goveji juhi z rižem, samo namesto 2½ kg riža, vzamemo 2½ kg ješprenjčka št. 000, ki stane kg din 10, tako da stane goveja juha z ješprenjčkom ravno toliko, kakor goveja juha z rižem. Ješprenjček se pa še nekoliko bolj nakuha kakor riž. Če vzamemo debelejši ješprenjček, je jed nekoliko cenejša, a za govejo juho je pač najboljši droben ješprenjček. — Ješprenjček enako kakor riž dobro operemo in vkuhamo naravnost v juho.

Sladko zelje s krompirjem in makaroni

Za 50 oseb rabimo:

5 kg sladkega zelja à 1 din	din 5.—
10 kg krompirja à 1,50 din	din 15.—
2 kg makaronov à 7 din	din 14.—
¼ kg masti à 20 din	din 5.—
¼ kg soli à 1,50 din	din 0,40
¼ kg moke 00g à 3,30 din	din 0,85
¼ kg čebule à 2,50 din	din 0,65
česen, lovor, majaron, kumina, poper	din 2.—

din 42,90

Din 42,90 : 50 = din 0,85.

Če vzamemo vse gori navedene količine, dobimo 50 krožnikov tako goste jedi, da jo komaj s kuhališčem obračamo. Krožnik te jedi stane torej pri sedanjih cenah 85 par. Ta jedilnik je posebno primeren za zgodnjo jesen, ko je sladko zelje poceni. Če bi vzeli samo sladko zelje s krompirjem, bi to premalo izdalo, zato dodamo še makarone, ki napravijo jed bolj tečno, pa tudi bolj okusno. Namesto makaronov pa seveda lahko vzamemo tudi špagete. — Priprava: Krompir olupimo, narežemo na drobne rezine ali krlje in pristavimo v velikem loncu. Zelje operemo, otrebimo, narežemo na drobno in pristavimo posebej v veliki kozici. (Če nimamo primerne posode, lahko damo zelje h krompirju v veliki lonec in skupaj kuhamo, a bolj okusno je, če se kuha vsako posebej). V zelje vržemo tri stročke česna, ki smo ga na drobno stolklji z nožem, žlico kumine in kavino žličico popra ter pustimo z zeljem vred kuhati. V krompir pa damo nekaj lovorjevih listov in majarona in pustimo s krompirjem vred kuhati. Makarone nalomimo, vržemo v vrelo vodo, pustimo dve minuti vreti, odlijemo to prvo vodo in nalijemo na makarone spet vrelo vodo. V tej pustimo makarone vreti, da so mehki, nato odstavimo in pustimo makarone v vodi pokrite ob robu štedilnika. Ko je krompir mehek, primešamo zelje in makarone (oboje z vodo, v kateri se je kuhalo) in dodamo sol. Na masti oprazimo čebulo svetlorumeno, posujemo z moko, jo pustimo zarumeneti, damo v veliki lonec, dolijemo potrebno vodo in pustimo vse skupaj še enkrat prevreti. — Ker je ta jed tako gosta, je treba pri delitvi paziti, da ni zametka preveč zvrhana, drugače nam zmanjka jedi.

Jota (kislo zelje, fižol, krompir).

Za 50 oseb rabimo:

4 kg kislega zelja à 3,50 din	din 14.—
3 kg fižola à 5 din	din 15.—
10 kg krompirja à 1,50 din	din 15.—
¼ kg masti à 20 din	din 5.—
¼ kg moke à 3,30 din	din 0,85
¼ kg čebule à 2,50 din	din 0,65
15 dkg soli à 1,50 din	din 0,25
česen in timijan	din 1.—

din 51,75

Din 51,75 : 50 = din 1,03.

Krožnik te jedi stane 1 din 3 pare, torej več kakor krožnik vkuhan goveje juhe, ker je letos krompir in fižol tako drag. — Priprava: Krompir skuhamo v velikem loncu, kislo zelje pa seveda brezpogojno posebej v kozici. Fižol, ki smo ga namočili čez noč, skuhamo prav tako posebej v manjšem loncu. (Ker je pri tem jedilniku razmeroma malo fižola, ni treba, da odlijemo prvo vodo, kakor moramo to vedno storiti, če kuhamo fižol za dom). V fižol damo česen in timijan in pustimo skupaj kuhati. Ko je vse troje mehko, zmešamo v velikem loncu. Čebulo oprazimo na masti, potresemo z moko, ki jo pustimo zarumeneti, damo v veliki lonec, dodamo potrebno vodo in sol in pustimo vse skupaj še enkrat prevreti. — Če je kislo zelje bilo zelo malo slano, bo še mogoče potrebna kakšna žlička soli.

Fižolova juha s polžki.

Za 50 oseb rabimo:

5 kg fižola à 5 din	din 25.—
2 kg polžkov à 7 din	din 14.—
¼ kg masti à 20 din	din 5.—
¼ kg moke à 3,30 din	din 0,85
¼ kg soli à 1,50 din	din 0,40
¼ l kisa à 3 din	din 1,50
česen, lovor, paprika, timijan	din 2.—

din 48,75

Din 48,75 : 50 = din 0,97.

Krožnik te jedi stane torej posameznika 97 par. V pošte pride letos samo za kralje, kjer dobijo fižol ceneje. — Priprava: Fižol, ki smo ga namočili čez noč, damo v vrelo vodo in ga pustimo zavreti, nato odlijemo to prvo vodo in dolijemo spet vrelo. Sedaj dodamo česen, lovor, žličko paprike in timijan in pustimo vreti, dokler ni fižol mehek. Medtem damo polžke (male ali velike) v kozico, polijemo z vrelo vodo, pustimo nekaj minut pokrite stati in potem odcedimo to vodo. Ko je fižol že mehek, ga vsujemo z vodo vred v veliki lonec, dolijemo potrebno vodo, vkuhamo polžke, solimo in pustimo zavreti, da so še polžki mehki. Nato napravimo iz masti in moke svetlo prežganje in dodamo jedi. Končno še okusamo. Če je kis zelo slab, ga bo treba več. (Dalje prihodnjič.)



39

7225-44

Kupite te tople in udobne copate iz dubla. V njih Vam bo toplo in one Vas bodo varovale pred mrazom.



29

7252-57

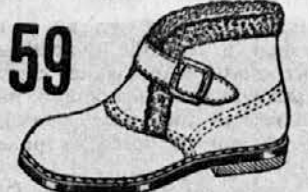
Visoki domači copati za otroke izdelani iz toplega volnenega dubla, s filcastimi medpodplati in usnjenimi podplati.



49

8262-68002

Visoki otroški čevlji iz močne kravine, z neraztrgljivimi gumijastimi podplati. Neobhodno so potrebni šolskim otrokom za po dežju, blatu in snegu.



59

5451-44609

Ti dražestni čevlji iz mehkega usnja in tople podloga, nudijo otročjim nogam udobnost in toploto.



69

2425-6436

Lahki ženski čevlji iz diftina na vezavo, kombinirani z lakom, s polvisoko peto in lahki usnjenimi podplati.



99

2925-64649

Praktični in izdržljivi ženski čevlji iz finega črnega boksa, na vezavo, z močnimi usnjenimi podplati in petami. Izdelujemo jih tudi v rjavi barvi.



12

»DIREKTOR«

Zelo izdržljive moške nogavice iz najboljšega flora. Izdelujemo jih vseh barvah in vzorcih. Pete in prsti posebno so ojačani.



5

»DERAN«

Din 5.—, 6.—, 7.— i 8.—. Zelo poceni otroške bombažaste nogavice. Na peti in prstih so posebno ojačane.



39

38157-652

Ne hodite po dežju brez teh gumijastih galoš. V njih Vam bodo noge suhe, ne boste prezebali in Vaše stanovanje bo čisto.



39

78155-657

Elegantni ženski galoši z pojačanimi robovi, za čevlje s polvisoko peto. Dobro prilagojene tudi k vsakim drugim čevlji.



169

9629-47751

Moderni moški, bogato okrašeni čevlji iz črnega ali rjavega boksa, derbi oblike, z usnjenimi na okvir šivanimi podplati.

Plata

Mariborsko gledališče

Risto Savin: Lepa Vida

Uprizoritev Savinove opere »Lepa Vida« je bila nad vse razveseljiv dogodek v zgodovini mariborskega gledališča in v zgodovini slovenske opere sploh. »Lepa Vida«, ki je prav za prav glasbena drama, spada med one redke umetnine, ki združujejo v sebi estetično in etično vrednost s prepričevalno življenjsko silo. Iz živega življenja, iz globin večnega človeškega trenja in bolečin, se vrne dramatska zgodba »Lepa Vida«, ki je zajeta na motiv slovenske narodne pesmi in predelana po romanu Jos. Jurčiča. Savinova glasba spremlja psihološki potek drame s prepričevalno močjo in se ovija učinkovito duševnih prelivanj. Pod vplivom Wagnerjeve, mestoma tudi Mussorgskijeve zunanje oblike je položil skladatelj težo glasbenega izraza v orkester, dočim je pevski del podrejen izvečine deklamatornemu principu. Glasbeni del je izdelal kapelnik g. Herzog, ki mu je našel pravo enotno linijo in dal tudi tehnični strani v pevskem in instrumentalnem oziru lepo lice. Orkester je zvenel polno, mestoma je bil celo kar premočan in je prekrival pevce. Režiser in inscenator g. Vl. Skrbinšek je odsko podobo zasnoval s pravilnim občutjem, ji dal živahen, prepričevalen izraz in vli odersko življenje in scenski okvir z glasbo v lepo celoto. — Naslovno vlogo je izoblikovala g. Igličeva, ki je zgostila ves svoj umetniški izraz v igalskem oblikovanju in podala s tako močno silo tragični lik lepe Vide, da se njen lirski sopran včasih kar ni mogel prilagoditi dramskemu dogajanju. Njenega moža je podal naš novi baritonist g. Kamuščič in ga s pevske strani lepo izpolnil, dočim je igri še manjkalo sproščenosti. Ljubimca Alberta je v igri in petju zanesljivo oblikoval g. Manoševski. Dobro sta podala oba lahkotna južnjaška tujca Ninette in Tietra g. Brumen-Lubejeva in g. Skrbinšek. Pevsko in igalsko je učinkovala ugodno Neža g. Kovičeva, dočim je dal njenemu očetu verjetno podobo g. P. Kovič. Pohvalno je treba omeniti še oba kmeta (gg. Jarc in Sauperl) in kmetico (g. Čepičeva), posebno priznanje pa gre zboru, ki je bil razgiban in je tudi res sodeloval pri dogajanju na odru. — S.

Ponarejene živilske nakaznice. Neznana letala so metala nad različnimi kraji v Nemčiji ponarejene živilske nakaznice. Ker se ponarejene nakaznice v ničemer ne ločijo od pravih, se jih nekateri ljudje najbrž poslužujejo za prekomeren nakup življenjskih potrebščin.

Nakaznica za nabavo čevljev je veljavna samo tedaj, ako lastnik dokaže, da čevlje v resnici rabi. Za kmete bodo izdajali coklje. Kdo ima škornje, ki se dajo popraviti, ne dobi novih.

Zaslужili bi radi?

Pomagajte nam kot krajevni zastopniki pri ljudskem zavarovanju. Pogolji so za vsakogar ugodni, postranski zaslužek dober. Podrobnejše informacije dobite pri zavarovalnici »DRAVA« v Mariboru.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. biagajna

zna domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodono deluje že od leta 1927 in je izplačala takom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in dot.

Zavaruje se pograbitno zdravje osebe obseh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za četo mladostne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dojenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Delavski pravni svetovalec

Izstavitev in ocmor rudarjev (Lepa njiva)

Vprašanje: Podjetje, pri katerem delam, me je za več dni izstavilo, ker ni bilo dela. Ali imam pravico zahtevati mezdo za izstavitev? Ali je dolžno podjetje nam rudarjem dati med delom pol ure odmora za južino?

Odgovor: Ako ste zaposleni pri državnem rudniku, so merodajne določbe kolektivne pogodbe in morate vpogledati v kolektivno pogodbo, kaj določa za take slučaje. Če pa niste zaposleni pri državnem rudniku, Vam je rudnik dolžan plačati za izstavitev mezdo, pol ure odmora med delom Vam je dolžan dati le, ako določa to kolektivna pogodba.

Zaščita za prevzet dolg (Lepa njiva)

Vprašanje: Leta 1936. sem kupil posestvo in prevzel tudi nekatere dolge nastale pred 20. IV. 1936. Upniki pravijo sedaj, da ti dolgovi

niso pod zaščito. Ali je temu res tako?

Odgovor: Po določbi nekega tolmačenja ministra za kmetijstvo, je prevzemnik imovine v takem slučaju zaščiten le, ako je posestvo prevzel že pred 20. IV. 1932. Ako ga je prevzel pozneje, tudi glede prevzetih dolgov, ni zaščiten, dasiravno so nastali že pred navedenim dnem. Tudi Vi zato ne boste mogli uspešno uveljavljati zaščite.

Plačilo dolga (Kranj)

Vprašanje: Mizarju sem ostal dolžan manjši znesek za izvršena dela. Ponudil sem mu plačilo že pred več meseci, pa denarja ni hotel sprejeti, češ, da zahteva obresti za celo leto. Ali je upravičen sedaj od mene zahtevati navedene obresti?

Odgovor: Obresti bo mogel mizar zahtevati le od dne, ko ste mu prvič ponudili plačilo.